

عزت خواهی حسینی

خدا مراد سلیمیان

قبل از بررسی کوتاه و اجمالی شعارهای عاشورا مناسب است بپردازیم به بیان درباره دو واژه «عاشورا» و «شعار»:

الف: عاشورا

عاشورا روز دهم ماه محرم الحرام است. این روز که اگر چه از دیر باز مورد توجه بوده ولی در فرهنگ شیعه به خاطر شهادت سومین پیشوای شیعیان و فرزندان او در سرزمین کربلا از جایگاه بسیار رفیع و ارزشمندی برخوردار است.^(۱)

عاشورا در تاریخ جاهلیت عرب، از روزهای عید رسمی و ملی بوده و در آن روزگار چنین روزی روزه می گرفتند، جشن ملی و آن را به عنوان روز شادمانی به حساب می آوردند؛ اما با شهادت سیدالشهدا (علیه السلام) و یارانش در این روز، عاشورا به عظیم ترین روز سوگواری و ماتم شیعیان تبدیل شد.

اثمه اظهار (علیه السلام) همواره شیعیان را به سوگواری و عزاداری در روز عاشورا توصیه فرموده اند تا یاد و خاطره این روز بزرگ زنده نگاه داشته شود. امام رضا (علیه السلام) در این باره فرمود: «هر کس را که عاشورا روز مصیبت و اندوه و گریه او باشد، خداوند قیامت را روز شادی او قرار می دهد»^(۲) و البته دشمنان اهل بیت که در این روز شادمان و مسرور بودند، فردای قیامت روز عذاب و مصیبت آن ها خواهد بود.

امامان شیعه علاوه بر توصیه شیعیان به زنده نگه داشتن این روز خود نیز در حد ممکن با برپایی مجالس و محافل سوگواری یاد و خاطره مظلومیت جد بزرگوار خود را زنده نگاه می داشتند.

شیعه در طول تاریخ آتش این داغ عظیم را همواره در دل خویش روشن نگاه داشته تا آنجا که امروز عظیم ترین مراسم سوگواری برای انسان عزت خواه، همانا عزاداری روز عاشورا است.

از قرن ها پیش «عاشورا» به عنوان تبلور روح حقیقت خواهی و تجلی درگیری حق و باطل و روز فداکاری و جانبازی در راه دین و عقیده شناخته شده است.

در این روز، حسین (علیه السلام) با یارانی اندک ولی با ایمان و صلابت و عزتی بزرگ و شکوهمند، با سپاه بی دین و سنگدل حکومت طاغوتی یزید به مقابله برخاست، آن روز، حماسه حسین (علیه السلام) کربلا را صحنه تجلی عشق و آزادی ساخت، عاشورا اگر چه یک روز بود اما دامنه تأثیر آن تا فردای تاریخ کشیده شد. هر ساله دهه محرم و به ویژه عاشورا، عشق و اخلاص نسبت به معلم حریت و اسوه جهاد و شهادت حسین بن علی (علیه السلام) اوج می گیرد و همه حتی غیر شیعه در مقابل عظمت روح آن آزادمردان تعظیم می کنند.

و اما واژه «شعار»

«شعار»، بعضی «آنچه شخص در میدان کارزار جهت معرفی خود به کار می گیرد»^(۳) معنا کرده اند

از جمله اشعار منسوب به آن حضرت است که فرمود:

انا الحسین بن علی

الیت ان لا انثنی

احمی عیالات ابی

امضی علی دین النبی

شعرهای حسین بن علی (علیه السلام)

همان‌گونه که گفته شد شعرهای عاشورا علاوه بر خطبه‌ها و رجزها گاهی از اشعار آن حضرت است. از حسین بن علی (علیه السلام) نیز شعرهای فراوانی نقل شده است؛ چه آنچه در حوادث کربلا به صورت موعظه، رجز و جزء آن بیان کرده و چه آنچه بیشتر به مناسبت‌های مختلف سروده است. کتابی هم به نام دیوان الحسین بن علی که حاوی اشعار آن حضرت است چاپ شده است.

در نهضت عاشورا امام حسین (علیه السلام) هم شعرهایی از خود دارد، هم شعرهایی از شعرای عرب که به آن‌ها تمثیل کرده است.

یکی از شعرهای آن حضرت که به صورت رجز در میدان کارزار بیان فرمود، عبارت بود از:

انا ابن علی الخیر، من آل هاشم

کفائی بهذا مفخراً حین افخر

و جدی رسول الله اکرم من مشی

و نحن سراج الله فی الناس یزهر

و فاطمه امی سلاله احمد

و عمی یدعی ذوالجناحین جعفر

و فینا کتاب الله انزل صادقاً

و فینا الهدی و الوحی و الخیر یدکر (۴)

زنده جاوید کیست، کشته شمشیر دوست

کاب حیات قلوب در دم شمشیر اوست

گر بشکافی هنوز خاک شهیدان عشق

آید از آن کشتگان زمزمه دوست! دوست!

بدون تردید بقاء و جاودانگی نهضت خونین حسینی

در پرده همین تعلیمات نورانی و آرمان‌های الهی

است که این گونه در تاریخ ثبت و ضبط شده است.

چه خون‌هایی که برای پاسداشت این نهضت

جهانی بر زمین ریخت و اینک بر ماست که بیرق

تابناک این شعارها را در زندگی خویش برافرازیم.

پی‌نوشت‌ها در دفتر مجله موجود است.

با حال، چه در کلام منظوم و چه در کلام منثور. به وسیله این معرفی شخصی هم روحیه خود را تقویت می‌کرد و هم در روح و روان دشمن تأثیر می‌نهاد. بی‌تردید شعار دادن هنگام کارزار از صدر اسلام و جنگ‌های نخستین پیامبر مورد توجه طرفین جنگ بوده است.

از آن جمله می‌توان به رجزهای جنگ خندق اشاره کرد، آن هنگام که سوارانی اندک - از جمله «عمر بن عبدود» که از شجاع‌ترین آن‌ها بود - خود را از فراز خندق به داخل مدینه رساندند. هر چه این شعارها توفنده‌تر بیان می‌شده حکایت از قدرت و شجاعت شخص داشته است.

این شعار دادن و رجز خوانی در عاشورا نیز جز عناصر بسیار مهم قیام آن حضرت محسوب می‌گردد و مشتمل بر بلندترین معارف و پیام‌هایی است که تنها از خاندان رسالت انتظار می‌رود.

اگرچه شعارهای یاران امام حسین (علیه السلام) دارای مضامین بسیار بلند و معارف ارزشمند است؛ اما آنچه از لبان مبارک حسین بن علی (علیه السلام) بیان شد ویژگی و اهمیت فراوانی دارد.

با مروری بر کلام آن حضرت در طول حرکت و نهضت خونین عاشورا، موضوعات ذیل به خوبی به چشم می‌خورد:

۱. معرفی شخصیت و جایگاه خود به عنوان فرزند آخرین پیامبر الهی و امام بر حق جامعه.

۲. تبیین اهداف و رسالت‌های خود به عنوان جانشین رسول گرامی اسلام (صلی الله علیه و آله).

حضرت در تبیین شخصیت خویش همواره بر افتخارات پدر بزرگوارشان تأکید می‌کردند. البته هر کسی - چه دوست و چه دشمن - لحظه‌ای تردید نخواهد کرد که پس از پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله) حیات

نهال نوپای اسلام، مرهون شجاعت‌های علی بن ابیطالب (علیه السلام) و مجاهدت‌ها و رشادت‌های آن امام

همام است. از این رو اگر حسین بن علی (علیه السلام) در معرفی خود از انتسابش به پیامبر اکرم سخن

می‌راند و همواره تأکیدش بر شجاعت و رزم بی‌بدیل حیدر کرار علی بن ابیطالب بود.

در دوران جاهلیت، از اوزان حماسی شعر برای بیان مضامینی که جنبه مبارزه، دشنام یا تفاخر داشته

استفاده می‌شد. به کارگیری این ضرب آهنگ در شعرهای حماسی که مبارزان در میدان‌های جنگ

می‌خواندند، سبب شده که به آن اشعار «رجز» گویند. در کربلا نیز حسین بن علی (علیه السلام) در میدان

نبرد رجز می‌خواندند.

یکی از رجزهای حماسی آن حضرت عبارت است

از این فرمایش که فرمود:

مرگ بهتر از ننگ است و ننگ بهتر از دوزخ. (۳)

معمولاً رجز به صورت ارتجالی در میدان سروده شده است. گاهی نیز اشعار دیگر شعرا انشاء می‌شد.

در این روز، حسین (ع) با یارانی اندک ولی با ایمان و صلاب و عزتی بزرگ و شکوهمند، با سپاه بی دین و سنگدل حکومت طاغوتی یزید به مقابله برخاست، آن روز، حماسه حسین (ع) کربلا را صحنه تجلی عشق و آزادگی ساخت.